

Η γλώσσα, όχημα διατύπωσης

Εξήντα εννέα κείμενα, οργανωμένα σε τρεις ενότητες στο νέο βιβλίο του Χάρη Βλαβιανού

ΠΟΙΗΣΗ

Της **ΑΛΚΗΤΗΣ ΣΟΥΛΓΙΑΝΝΗ**

Χάρης Βλαβιανός, «Διακοπές στην πραγματικότητα», Ποιήματα - Σχεδιάσματα - Μεταγραφές, Εκδόσεις **Πατάκι**, Αθήνα 2009, σελ. 128.

Ο Χάρης Βλαβιανός, επί εικοσι και πλέον έτη, παρέχει ενδιαφέροντα δείγματα δημιουργικής γραφής, κυρίως στον τομέα της πρωτότυπης δημιουργίας (ποίηση), αλλά και στον τομέα της δημιουργικής μετάφρασης.

Σε κάθε πάντως περίπτωση ο Χ. Βλαβιανός δοκιμάζει τις δυνατότητες που παρέχει η γλώσσα τόσο ως όχημα διατύπωσης και διεκπεραίωσης σημειωμένων, όσο και ως λογοτεχνικό υλικό. Από αυτά την άποψη τα κείμενα του Χ. Βλαβιανού αποτελούν τεκμήρια για τη διασταύρωση ανάμεσα στις επιλογές του συγγραφέα από την κοινή χρήση της γλώσσας και σε μια ενδιαφέρουσα μορφή μεταγλωσσικότητας που διλώνει τη δημιουργική σχέση του με την τέχνη και το περιεχόμενο της δημιουργικής γραφής. Με τον τρόπο αυτό αποδίδεται η προσθετικότητα του συγγραφέα ως παράγον δημιουργικής ανάγνωσης.

Παραβίαση ορίων

Σε αυτό το πλαίσιο, το παρόν βιβλίο του Χάρη Βλαβιανού προσφέρει ενδιαφέροντα στοιχεία σε ό,τι αφορά την αντίληψη του συγγραφέα για τη δημιουργική γραφή, με πεδίο εφαρμογής τον πολυδιάστατο χώρο του ενιαίου δημιουργικού λόγου, όπου ισοχούν παραβιάσεις των συμβατικών ορίων ανάμεσα στην ποίηση και στην πεζογραφία ως δύο διαφορετικά κατά την κοινή χρήση γραμματολογικά είδη.

Βεβαίως, η ποίηση του ενιαίου δημιουργικού λόγου είναι παλαιό και ενδιαφέρον φαινόμενο στο πλαίσιο της νεώτερης ελληνικής λογοτεχνίας (βλ. π.χ. τα κείμενα του Αλέξανδρου Παπαδιαμάντη και πάντως τα κείμενα του Γιώργου Χειμαριά).

Το παρόν βιβλίο του Χάρη Βλαβιανού αποτελείται από εξήντα εννέα κείμενα, οργανωμένα σε τρεις ενότητες, με τους ιδιαίτερους τίτλους: Lacrimae amantis, Πρόσωπα / Προ-

σωπεία, Η επιφάνεια των πραγμάτων, τη σειρά των οποίων εισάγει κείμενο με τον τίτλο «Φθινοπωρινό ρεφραίν». Η δομή του κατά την κοινή αντίληψη ποιητικού λόγου που είναι σαφές ότι χαρακτηρίζει τα κείμενα του βιβλίου (ποικιλύμορφη διάρθρωση στίχων, εκτενής χρήση μεταφορών και συνδεδωσμένων, συχνή χρήση ονοματικών προτάσεων, αναγνωρισμός ρυθμής), συνδυάζεται με τη στερεή οικονομία του αφηγηματικού λόγου.

Στα κείμενα αυτά η εξωτερική πραγματικότητα ως σύνθεση πολιτισμικών, κοινωνικών, φυσικών τοπίων

Η δομή του κατά την κοινή αντίληψη ποιητικού λόγου που είναι σαφές ότι χαρακτηρίζει τα κείμενα του βιβλίου, συνδυάζεται με τη στερεή οικονομία του αφηγηματικού λόγου.

μετεξελίσσεται σε τόπους μιας εσωτερικής πραγματικότητας, διδαχά σε τόπους ενός υποκειμενικού και εντέλει κειμενικού κόσμου, όπου κυριαρχούν ποικίλες διαπροσωπικές σχέσεις, πλούσιο βιομητικό και γνωστικό υλικό, σύνθετη σχέση με τον χρόνο.

Με αυτή την αντίσφιξη εξωτερικής και εσωτερικής πραγματικότητας ο Χάρης Βλαβιανός διατυπώνει τη συνειδητή και ενίοτε κριτική θέση που απέναντι στην τέχνη και το περιεχόμενο της δημιουργικής γραφής, καθώς και τη συσχετισμένη διαδικασία που εφαρμόζει ώστε να ανταποκριθεί σε όλες τις σχετικές προκλήσεις.

Ανοιχτές εκδοχές

Από αυτά την άποψη στο υλικό του παρόντος βιβλίου ανήκουν κείμενα που σαφώς αποτελούν τελικά προϊόντα με οριστική μορφή, αλλά και κείμενα που φαίνονται να αφήνουν ανοικτά ενδεχόμενα προγενέστερων ή και μεταγενέστερων εκδοχών.

Κυρίως ο Χ. Βλαβιανός φαίνεται να υλοποιεί την άποψη ότι η τέχνη (του λόγου εν προκειμένω, αλλά και στην

Η φωτογραφία που κοσμεί το εξώφυλλο του βιβλίου.

απόλυτη έννοια αυτής) αποτελεί το αποτελεσματικότερο εργαλείο για την πρόσληψη της εξωτερικής πραγματικότητας και τη μεταστοιχείωσή της σε εσωτερικά τοπία εννοιακά και συναισθηματικά.

Με αυτό το δεδομένο, ο Χ. Βλαβιανός φαίνεται να διατηρεί έναν σταθερό διάλογο με δημιουργούς από τους χώρους των ποικίλων εκφάνσεων της τέχνης, στο πλαίσιο των εκλεκτικών συγγενειών του, όπου εντοπίζεται και μια μορφή διαπολιτισμικού διαλόγου, πράγμα που εξασφαλίζει πλούσια πληροφορητικότητα ως σπι-

να αποτελούν προεκτάσεις ή ανατροπές ή σχολιασμούς ή παράλληλες εκφάνσεις έργων άλλων δημιουργών (λόγου, αλλά όχι μόνον, πβ. π.χ. τα κείμενα «Το ποίημα του Βερμέερ» και «Γαλάζιο» ως δημιουργικά σχόλια του Χ. Βλαβιανού επάνω σε εικαστικά θέματα). Σ' αυτό πάντως το πλαίσιο ιδιαίτερα ενδιαφέρον έχει ολόκληρη η δεύτερη ενότητα του βιβλίου (Πρόσωπα/Πρόσωπεία), όπου ο Χ. Βλαβιανός φαίνεται να αναπτύσσει μια κριτική αντιπαράθεση με διαχρονικές εμπειρίες δημιουργούς πολιτισμού (όπως είναι π.χ. ο Κάτωλλος, ο Δάντης, ο Τολστόι, ο Μαρσέλ Προυστ, αλλά και ο Πάουλ Κλέε).

Όλα αυτά τα στοιχεία διλώνουν τη διαδικασία για την πρόσληψη της εξωτερικής πραγματικότητας με προσωπικές παρεμβάσεις που βασίζονται τόσο στο βιομητικό όσο και στο γνωστικό φορτίο, και έτσι οδηγούμεθα και στην ανάγνωση του τίτλου (καθώς και του επεξηγηματικού υποτίτλου) του βιβλίου. Σ' αυτή τη διαδικασία εστιάζεται η οργάνωση των σημειωμένων στο πρώτο κείμενο του βιβλίου («Φθινοπωρινό ρεφραίν») ως εισαγωγή σε έναν σύνθετο κειμενικό κόσμο.

Ενισχυτικές σημειώσεις

Επιπλέον, ο Χ. Βλαβιανός υποστηρίζει την οργάνωση αυτού του κειμενικού κόσμου με παραθέματα από κείμενα άλλων συγγραφέων ή με δικές του σημειώσεις που αφορούν τη σύνθεση των κειμένων του. Οι παρακειμενικές αυτές αναφορές ενισχύουν την προθετικότητα του συγγραφέα και συμβάλλουν στη δημιουργική (και συγκριτική) ανάγνωση.

Ακριβώς η προσθετικότητα του συγγραφέα είναι η βασική κειμενική λειτουργία που προσδιορίζει τη σύνθεση του παρόντος βιβλίου. Είναι σαφές ότι ο Χ. Βλαβιανός τεκμηριώνει εν προκειμένω τις απόψεις του για τον ενιαίο χαρακτήρα της δημιουργικής γραφής ανεξαρτήτως εθολογικών κατά την κοινή χρήση διακρίσεων, ενώ η έμφαση δίδεται στο τελικό προϊόν ως συνιστάμενη αιτιότητας και πληροφορησιμότητας.

Προεκτάσεις ή ανατροπές

Υπ' αυτή την έννοια, ορισμένα κείμενα του παρόντος βιβλίου φαίνονται